

VISOKA POSLOVNA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA ČAČAK

SEMINARSKI RAD

Predmet: Istorija

Bitka kod Kurska

Mentor: _____
Profesor: _____

Student: _____
Br.Indeksa: _____

Bitka kod Kurska

Bitka kod Kurska

Sukob: Drugi svjetski rat

Onesposobljeni sovjetski tenk T-34 za vrijeme bitke kod Kurska.

Vrijeme	Njemački kursk: <u>4. srpnja</u> - <u>20. srpnja 1943.</u> Sovjetski Kursk: <u>4. srpnja</u> - <u>23. kolovoza 1943.</u>
Lokacija	<u>Kursk, SSSR</u>
Ishod	pobjeda Sovjeta

Sukobljene strane

Treći Reich

Sovjetski Savez

Zapovjednici

 <u>Erich von Manstein</u>	 <u>Georgij Žukov</u>
 <u>Günther von Kluge</u>	 <u>Konstantin Rokosovski</u>
 <u>Hermann Hoth</u>	 <u>Nikolaj Vatutin</u>
 <u>Walther Model</u>	 <u>Ivan Konev</u>

Vojne snage

2,700 tenkova	3,600 tenkova
800,000 pješaka	1,300,000 pješaka
2,000 zrakoplova	2,400 zrakoplova

Gubici

Njemački Kursk : 50,000 mrtvih, ozlijeđenih ili nestalih 300 tenkova	Njemački Kursk : 180,000 mrtvih, ozlijeđenih ili nestalih 1,600 tenkova
---	--

200 zrakoplova

Sovijetski Kursk :

500,000 mrtvih, ozlijeđenih ili nestalih

900 tenkova

200 zrakoplova

1,000 zrakoplova

Sovijetski Kursk :

607,737 mrtvih, ozlijeđenih ili nestalih

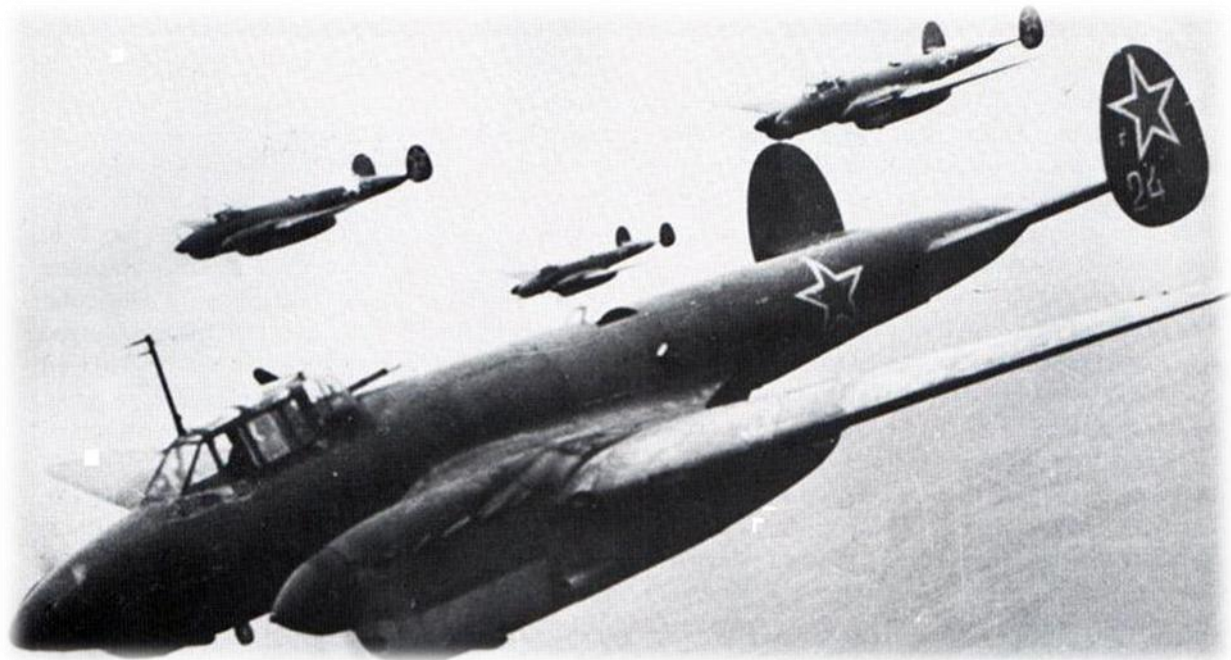
1,500 tenkova

1,000 zrakoplova

Kurska bitka (5. srpnja - 23. kolovoza 1943.) vođena je između sovjetskih i njemačkih snaga tijekom ljeta 1943. godine. To je najveća tenkovska bitka u povijesti ratovanja i najznačajnija saveznička pobjeda tijekom 1943. godine.

Uvod

Nijemci su, slično kao i prethodne dvije godine, za ljeto na istočnom frontu planirali veliku ofanzivu koja je konačno trebala slomiti Crvenu armiju. No ovaj put su imali daleko manje resursa, pa je opseg ofenzive bio još ograničeniji.

Početkom 1943. godine Istočni front se stabilizirao. Jedina točka fronta koja je odskakala od te stabilizacije bila je izbočina kod mjesta Kursk, gdje su Sovjetske snage držale poluizolirani džep i namjera njemačkih kopnenih snaga (*Wehrmacht*) bila je izolirati i potom razbiti taj džep istovremenim udarom sa sjevera i juga. Tako "poravnati" front bi uštedio dosta snaga Nijemcima za daljni nastavak rata. Ako bi ofenziva dobro krenula, bilo je u planu s juga obuhvatiti Moskvu i nanijeti odlučujući udarac SSSR-u. Njemci su velike nade polagale u nove tipove tenkova kao što su Panzer VI "Tigar" i Panzer V "Pantera".

Kurska bitka (juli-avgust 1943.) Najveća tenkovska bitka u istoriji

Ova, najveća tenkovska bitka Drugog svetskog rata, vodjena je između sovjetskih i nemackih snaga tokom leta 1943. godine [5. jula - 23. avgusta 1943.]; prema ocenama mnogih vojnih istoricara, Kurska bitka je čak najveća tenkovska bitka u istoriji ratovanja i najznacajnija saveznička pobjeda tokom 1943. godine.

Namera nemackih kopnenih snaga bila je razbiti sredisnji deo istocnog fronta, s juga obuhvatiti Moskvu i naneti odlucujuci udarac. Nemacka ofanziva pocela je 5. jula pod tajnim nazivom *Zitadelle* [tvrđjava]. U bici je s nemacke strane angazovano 50 divizija [od kojih 14 oklopnih i 2 motorizovane] - ukupno oko 800.000 vojnika, 2.700 tenkova i samohodnih topova, 10.000 topova i minobacaca, uz podršku oko 2.000 aviona, a sa sovjetske 12 armija [od kojih 2 oklopne]. Rusi su imali izvesnu brojnu prednost u ljudstvu i naoružanju - 20.000 topova i minobacaca, 920 raketnih bacaca [kacusa], 3.600 tenkova, uz podršku 2.400 aviona.

Uprkos vecim gubicima ruske snage su izvele uspesan protivnapad i do 23. avgusta Nemci su porazeni: iz stroja im je izbaceno oko 60.000 poginulih i oko 150.000 ranjenih vojnika. Stvarni ruski gubici obelodanjeni su tek 1991. i iznosili su oko 80.000 poginulih uz velik broj ranjenih i nestalih.

Pobedom Crvene armije u ovoj bici, inicijativa na Istocnom frontu presla je na sovjetsku stranu. Od tada pa sve do kraja rata nemacke jedinice se nalaze u konstantnoj defanzivi.

Ofenziva je planirana da započne tijekom svibnja pod tajnim nazivom *Zitadelle* (tvrđava, citadela). Međutim, već je od priprema plan bio osuđen na propast. Sovjetske su snage, posredstvom špijunske mreže u Švicarskoj (pod tajnim imenom 'Lucy') saznale za planove. Nadalje, Hitler je kontinuirano odgađao ofenzivu dok nova oružja (primarno Panther tenkovi) ne budu spremna da se pridruže u ofenzivi.

Tako je njemačka ofenziva pokrenuta tek 5. srpnja, do kada su Sovjeti teško utvrdili to područje, pripremivši tri linije obrane i gurnuvši u džep većinu svoje operativne rezerve.

U bitci je s njemačke strane angažirano 50 divizija (od kojih 14 oklopnih i 2 motorizirane) - ukupno oko 800.000 vojnika, 2.700 tenkova i samovoznog topništva, 10.000 topova i minobacača, uz podršku oko 2.000 zrakoplova, a sa sovjetske 12 armija (od kojih 2 oklopne). Rusi su imali izvjesnu brojčanu nadmoćnost u ljudstvu i naoružanju - 20.000 topova i minobacača, 920 raketnih bacača (kaćuša), 3.600 tenkova, uz podršku 2.400 zrakoplova.

Nepregledno rusko polje i stepa koja se s nebom spaja... Vreme je kosidbe. Visoko je porasla trava. Unaokolo je grobna tišina, duboka tišina kratke julske noći. Za nekoliko trenutaka ova beskrajno talasasta ravnica postaće poprište velike bitke, najveće za koju je istorija ikad znala..

U komandi Centralnog fronta razgovara se o predstojećem boju. Žukov je stigao oko šest sati uveče 4. jula. Negde oko dva sata izjutra Rokosovskom je telefonirao komandant 13. armije Puhov, i saopštio mu izjavu nemačkog zarobljenika, koji je sa svojom jedinicom učestvovao u pravljenju prolaza kroz minska polja. Prema njegovim rečima u tri sata je trebalo da otpočne ofanziva Vermahta. Žukov je zatim telefonirao Staljinu i obavestio ga o primljenoj informaciji. U dva sata i 20 minuta izdao je naređenje o otpočinjanju artiljerijske protivpripreme ..

Na deset minuta pre očekivanog nemačkog napada, na sektoru fronta južno od Orela, oko 500 topova, 460 minobacača i 100 „kaćuša“ sručilo je gromove i munje na nemačke trupe, koje su bile spremne da krenu u ofanzivu.

Nemci su bili toliko iznenađeni, da je njihova komanda pomislila da je Crvena armija započela ofanzivu. To je malo pobrkalo njihove planove i izazvalo zbunjenost u redovima vojske. Žukov će kasnije priznati da plan protivpripreme nije bio detaljno razrađen, tako da se uoči nemačke ofanzive nije znala tačna pozicija mesta koncentracije nemačkih trupa. Zbog toga je vatra otvorena „na slepo“. Ta srećna okolnost je pomogla Nemcima da izbegnu masovnije žrtve, i da se za samo dva sata pregrupišu i pređu u napad.

U dnevniku Vrhovne komande Vermahta 6. jula je zabeleženo: „Protivnik je saznao tačno vreme početka naše ofanzive i zbog toga je otpao elemenat operativnog iznenađenja“.

U pet sati i 30 minuta trupe GA „Centar“ započele su ofanzivu protiv jedinca Centralnog fronta. Pola sata kasnije u napad je krenula i GA „Jug“, pokušavajući da u prvom naletu zbrise vojsku Voronješkog fronta.

Nemci su svoj napad započeli otvaranjem vatre iz hiljade topova i minobacača, uz podršku velikog broja aviona i tenkova, koji su praćeni pešadijom krenuli prema sovjetskim isturenim linijama odbrane. Glavni udar Nemci su nanosili u pravcu Oljhatovke, a dva pomoćna udara na Maloarhangelsk i Gnijelec. Oljhatovku je branila 13. armija generala Puhova. Istovremeno napadači su se ustremili i na krilne položaje 48. armije generala P.L. Romanenka i 70. armije I.V. Galanjina, koja je pristigla sa Dalekog istoka. Obe ove armije imale su krilne spojeve sa trupama generala Puhova.

Protiv trupa Centralnog fronta pošla je u napad čitava nemačka 9. armija sa govovo pola miliona vojnika, 1200 tenkova i jurišnih topova. Podršku iz vazduha im je pružala Luftvafe koja je bombardovala čitavu taktičku dubinu sovjetske odbrane, a prvenstveno vatrene položaje artiljerije.

General Modl je na glavnom pravcu napada angažovao više od 500 tenkova, od toga su polovinu predstavljali moderni teški tenkovi tipa „tiger“ i „panter“, koji su išli na čelu prvog ešalona u grupama od 10 – 15 tenkova. Iza njih su se kretali srednji tenkovi i pešadija na oklopnim transporterima. Ubrzo se lavina teških tenkova dokotrljala do obale reke Očke i odatle otvorila uragansku vatru. Pod zaštitom ovih čeličnih tvrđava, pešadija je poskakala iz transportera i pošla u juriš.

Sovjetskoj komandi je bilo jasno da je cilj Vermahta da zabije čelični klin u odbranu Centralnog fronta, ali njegov glavni udar odvijao se na jednom od najsnažnijih sektora odbrane 13. armije, pa se zapodela grandiozna bitka. Protiv tenkova branioci su koristili i 45-milimetarske puške, ali one nisu mogle da probiju deo oklop „tigrova“. Zbog toga je odlučeno da se „tigrovi“ gađaju samo sa bliskog odstojanja i to isključivo u gusenice. Mineri i pešadinci su se uz uragansku vatra probijali do zaustavljanih protivničkih oklopnih vozila, podmetali ispod njih mine ili ih gađali bocama sa zapaljivom smesom.

Bitka

Rokosovski je naredio komadantu 16. vazduhoplovne armije generalu Rudenku da napadne protivnika. Rudenko je u napad poslao 200 lovaca i 150 bombardera. U vazduhu su besneli okršaji „jakova“ i „lavočkina“ protiv „foke-vulfova“ i „meseršmita“. Ipak, u prepodnevnom toku bitke, nemački piloti su delovali veštije i izvojevali nadmoć u vazduhu. Nemci su izgubili prvog dana 106 aviona, dok su sovjetski gubici bili znatno veći, ali se ne zna koliki.

Negde oko 8 sati izjutra, komadant GA „Centar“, feldmaršal fon Kluge je naredio da se protiv jedinica sovjetskog Centralnog fronta u boj ubaci još 200 tenkova. Neviđeni udar odvijao se na sektorima Jasne Poljane, Ozerke i varošice Arhangelovske.

Jedinice sovjetske 13. armije odbile su četiri silovita juriša nemačkih snaga. Tek oko 10,30 časova, Nemcima je pošlo za rukom da zauzmu famoznu kotu broj 254 koja je pretvorena u pravu klanicu. Oko 60 nemačkih tenkova krenulo je odatle prema mestu Poniri, dok je grupa od oko 100 teških i srednjih tenkova pokušao da zaobiđe desno krilo 70. divizije, nadirući prema varošicama Snovi i Podojanu. General Puhov je odmah ubacio u borbu rezerve armije i uspeo da zaustavi dalje protivničko napredovanje.

Strahovit okršaj odigrao se na jednom omanjem uzvišenju 8 km severozapadno od mesta Poniri. Ovde se oko podne 5. jula probilo 26 nemačkih tenkova i nastavilo da kidiše na kotu 257 koju je branila 4. baterija 540. artiljerijskog puka 15. pešadijske divizije (iz sastava 13. armije). Izginula je gotovo cela baterija, međutim, Nemci nisu prošli. Branioci su uništili 15 protivničkih tenkova, dok su se preostali dali u bekstvo.

Uveče 5. jula general Rokosovski je konačno utvrdio pravac protivnikovog udara i doneo odluku da ojača svoje snage na tom sektoru i izjutra izvrši protivnapad. Iste večeri je referisao Stavki novonastalu situaciju. Staljin je bio nezadovoljan učinkom avijacije, pa je na adresu generala Rudenka uputio nekoliko oštrih primedbi.

Iz Stavke je javljeno da je Centralnom frontu stavljena na raspolaganje 27. armija generala Trofimenka, pa su odmah upućeni oficiri štaba da je presretnu. Ali, samo nekoliko sati kasnije je usledio hladan tuš. Iz Moskve je javljeno da se 27. armija stavlja pod komandu Voronješkog fronta, jer je tamo situacija daleko teža, a Rokosovskom je poručeno da mora računati samo na svoje snage. Rokosovski je zato bio prinuđen da naredi generalu Černjahovskom, komadantu 60. armije, da iz svoje rezerve uputi u rezervu fronta jednu diviziju. Takođe je naredio generalu Pavelu Batovu, komadantu 65. armije, da izdvoji dva tenkovska puka i hitno ih uputi na spojeve 13. i 70. armije. Ovo narednje je izazvalo žustru prepirku između komadanta armije i komadanta Centralnog fronta, jer je Batov pokušavao da obajсни da bez navedenih jedinica neće biti u mogućnosti da zaustavi protivnički napad. Ali, Rokosovski je povieisio ton, i bio neumoljiv u svom zahtevu.

Vojni savet Centralnog fronta doneo je odluku da protivudar izvrši snagama 13. armije, 17. gardijskog korpusa, 16. tenkovskog korpusa, 2. tenkovske armije i 19. samostalnog tenkovskog korpusa iz rezerve fronta. Pripreme za protivnapad otpočele su već u jedan sat posle ponoći.

I vojska Voronješkog fronta izvršila je snažnu protivpripremu u zoru 5. jula i prinudila protivnika da za više od tri sata odloži početak svoje ofanzive.

U 6 sati izjutra trupe fon Manštajnovе GA „Jug“ prešle su u napad sa područja Bjelgoroda. Glavni udar nanosile su jedinice 48. i 2. tenkovskog korpusa i sastav 4. oklopne armije generala Hermana Hota. Napad je primila sovjetska 6. armija, koja je bila stacionirana kod gradića Obojana. Drugi udar Nemci su preduzeli protiv sovjetske 7. gardijske armije. Na nju se ustremio 3. tenkovski korpus i armijski korpus „Raus“ iz operativeivne grupe „Kempf“. Borba se odvijala kod mesta Koroča.

Pod zaštitom vatre iz hiljade topova i minobacača, i uz podršku aviona, u napad je krenula čelična armada od oko 700 tenkova. U grupaciji koja je napadala u prvom talasu nalazile su se i elitne oklopne SS-divizije „Mrtvačka glava“ (Totenkopf), „Adolf Hitler“, „Rajh“ i „Viking“. Ukupno je fon Manštajn prvog dana ubacio u borbu na oba pravca pet pešadijskih, osam

tenkovskih i jednu motorizovanu diviziju. I Luftvafa je krenula silovito. Najžešći okršaji rasplamsali su se u blizini Obojana, jer je on predstavljao najkraći put za Kursk, kojem su se sa severa približavale jedinice fon Klugea. Ovaj prolaz su branile 6. gardijska armija generala Čistjakova i 1. tenkowska armija generala Katukova, dok je pravac prema Koroči branila legendarna 7. gardijska armija (ranije se zvala 64. armija) generala Šumilova, koja se proslavila u staljingradskoj bici.

Prava usijana lavina se sručila kod Korovina i Čerkaskova na jedinice sovjetske 6. armije. U prvom ešalonu Nemci su postavili četiri tenkovske i dve pešadijske divizije. Iz minuta u minut, bitka je poprimala sve žešći karakter. Vatra je gutala i ljude i zemlju i metal... General Hot je sa svog osmatračkog mesta posmatrao bitku i lično komandovao jedinicama. Hotove udarne divizije uspele su da probiju sovjetsku odbranu na spoju 71. i 67. gardijske divizije, da napreduju 6-8 kilometara i zauzmu Korovino i Čerkasovo.

Na sektor koji je branila 7. gardijska armija generala Šumilova ustremili su se tenkovi nemačkog 3. oklopnog korpusa i armijskog korpusa „Raus“ (iz operativne grupe „Kempf“), nastojeći istovremeno da forsiraju reku Severni Donjec na više mesta. Međutim, prvi napad je doživeo totalni fiasco. Komadant nemačke 19. divizije, general Šmit, priznaće posle rata da su mu „gotovo svi „tigrovi“ bili uništeni ili onesposobljeni“.

Ubacujući hitno u bitku nova pojačanja, fon Manštajn je naredio da se što pre osvoji mostobran i na desnoj obali Severnog Donjeca. Oko 11 sati 5. jula njegovim jedinicama je to pošlo za rukom kod naselja Maslovo Pristanj, a u 13 časova tenkovi 3. oklopnog korpusa stvorili su novi mostobran kod Karnauhovke. Zatim su Nemci pokušali da nastave napredovanje, ali ih je zaustavila snažna artiljerija Šumilove armije.

General Vatutin je bio primoran da ojača drugu odbrambenu liniju 6. armije prebacivanjem dva korpusa 1. tenkovske armije kod sela Melova i Jakovljeva. Zatim je naredio da se 2. i 5. gardijski tenkovski korpusi upupe na područje Teterivino i Gostiščevo, kako bi u zoru 6. jula izveli protivnapad u pravcu Bjelgoroda. Radi sprečavanja protivničkog prodora na severozapadnom pravcu, ojačana je i 40. armija generala Moskaljenka.

Prema planu Stavke, Brjanski front, pod komandom generala armije M.M. Popova, imao je zadatak da u okviru operacije „Kutuzov“, zajedno sa trupama levog krila Zapadnog fronta, pripremi i sprovede ofanzivnu operaciju na pravcu Orel – Brjansk, napadajući s boka nemačku grupaciju raspoređenu naspram sovjetskog Centralnog fronta. Zatim bi vojska Centralnog, Zapadnog i Brjanskog fronta započele napade sa severa, istoka i juga na Orel, sa ciljem da se uništi protivnička grupacija na tom sektoru fronta. Ta operacija je bila planirana da počne posle odbrambenih okršaja na kurskoj izbočini. Trupe Brjanskog fronta nalazile su se u dubini fronta, udaljene od prve linije, i vršile su pripreme za kontraofanzivu u relativno mirnim uslovima. Međutim, Brjanski front nije imao ni malo lak zadatak, jer se nasuprot njemu nalazila čvrsta nemačka formacija čije su pozicije bile razvijene u veliku dubinu. A u samom Orelu, Nemci su većinu kamenih zdanja pretvorili u bunkere.

Kurska bitka bila je jedna od poslednjih nada Nemačke za pobjedu u ratu. Sa posebnom zebnjom ishod bitke je praćen i u Vatikanu, koji je u svim bitnim stvarima pružao podršku Musoliniju i Hitleru, a kada je na snazi bila borba protiv Rusije, onda je ta podrška bila apsolutna. Kada je ujutro 5. jula otpočeo da se realizuje plan „Citadela“, berlinski i rimski radio, po običaju gromoglasno i pompezni su najavili da je Vermaht preduzeo „najveću ofanzivu od svih koje su do sada u istoriji ratovanja preduzimane.“ Papa Pije XII primio je nemačkog ambasadora i poslao „svoj pozdrav i najbolje želje Fireru“. U razgovoru s ambasadorom on je osudio

„nerazuman stav neprijatelja Nemačke, koji od nje traže безусловnu kapitulaciju“.

U Nemačkoj su sredstva informisanja već počela da slave „odlučujuću pobjedu“ već posle prvog dana operacije „Citadela“. Navođene su astronomske cifre o sovjetskim gubicima. Tada je rečeno da je poginulo oko 20 miliona ruskih vojnika. Govorilo se o ogromnim gubicima Crvene armije u tehnici, posebno u avionima i tenkovima.

I pored ovog optimizma koji se širio kroz štampu, nemačka Vrhovna komanda nije bila najzadovoljnija stanjem na frontu. Bez obzira što su nemačke trupe prvog dana uspele da naprave nekoliko klinova u sovjetskoj odbrani, General Jodl je na savetovanju u Rastenburgu, istog dana uvče, izrazio bojazan da bi „Rusi kasnije mogli da odseku napravljene klinove i unište ili zarobe jedinice koje su ih napravile“.

Zbog toga je berlinski radio bio prinuđen da sutradan demantuje sam sebe. Sa njegovih radio-talasa je krenula priča kako su u stvari Rusi prvi krenuli u ofanzivu, ali kako nemačke jedinice čvrsto drže svoje položaje na svim sektorima.

DRUGI DAN PAKLA

6. jul. Centralni front, severni deo kurske izbočine.

U ranu zoru sovjetska avijacija i artiljerija silovito napadaju uklinjene nemačke jedinice. Maršal Rokosovski uvodi u borbu 17. gardijski pešadijski i 16. tenkovski korpus 2. oklopne armije. Počinje sovjetski protivudar. Vojska 17. korpusa slama nemački otpor, ali napreduje samo 2 km. Ni general Modl ne sedi skrštenih ruku. On ubacuje u borbu nove sveže snage. Njegove tenkovske jedinice, uz pomoć artiljerije i avijacije jurišaju na položaje sovjetskog 17. pešadijskog korpusa, ne bi li povratili izgubljene položaje.

Najžešće borbe vode se na sektoru koji brani 203. pešadijski puk (17. korpus) pod komandom majora V.O. Konovalova. U toku dana nemački tenkovi i pešadija 16 puta jurišaju na položaje puka, ali uzaludno.

I u vazduhu je pravi pakao. Nemački avioni nasrću u talasima pokušavajući da zbrišu odbranu 203. puka. Ali na njih se okomljuju lovci sovjetske 8. gardijske lovačke divizije (iz sastava 2. vazduhoplovne armije). Pilot, poručnik Aleksej Gorovec, čini podvig koji će ući u anale svih borbi u vazduhu. Njegov avion je bio malo zaostao za grupom sovjetskih lovaca. Odjednom je Gorovec primetio grupu od oko 20 nemačkih bombardera, koji su leteli da bombarduju položaje 203. puka. Kako u njihovoj blizini nije primetio lovce iz pratnje, odlučio je da ih napadne. Mitralskim rafalom oborio je prvi avion. Zatim su na zemlju pali drugi i treći. Za tili čas, na zemlji se našlo sedam nemačkih aviona, a nešto kasnije oborio je još dva. Zanimljivo je da borbom nije primetio kako mu se odozgo približavaju četiri

nemačka lovca. Snage su bile nejednake, i Gorovec je poginuo. To je bio jedini pilot na svetu koji je u jednoj borbi oborio devet neprijateljskih aviona. Posmrtno mu je dodeljeno zvanje Heroja Sovjetskog Saveza.

Zbog izuzetno čvrtstog otpora Centralnog fronta, feldmaršal fon Kluge naređuje da se odustane od širokog ofanzivnog napada. Naprežući svoje snage do maksimuma, napadači uspevaju da napreduju još nekoliko kilometara.

Na Voronješkom frontu situacija je slična. U noći između 5. i 6. jula general Vatutin je telefonirao komadantu 1. tenkovske armije, generalu Mihailu Katukovu, i naredio mu da njegova armija ujutro izvrši protivudar u pravcu Tamarovke, i na taj način odseče protivničko uklinjenje. Katukov je pokušao da objasni da je domet „tigrova“ daleko veći od dometa „tridesetčetvorki“, i da bi takav napad bio samoubistven. Predložio je da se vrše samo lokalni napadi, kako bi se neprijatelj što više iscrpeo. Međutim, iz štaba Voronješkog fronta nije stizao odgovor, pa je Katukov bio primoran da izda naređenje za nanošenje protivudara.

I fon Manštajn je naredio da se, ujutru 6. jula, pređe u napad sa oko 400 tenkova. Na pojedinim sektorima napada Nemci su imali i po 100 tenkova i samohotki na jedan kilometar. Glavnina nemačkih trupa nastupala je u pravcu Obojana. Usledila je uraganska vatra. U borbu je stupila i glavnina Katukovljeve armije. Započela je velika tenkovska bitka, koju general Babadžanjin opisuje ovako: „Za nekoliko časova stotine tenkova pretvoreno je u krš. Zemlja je stenjala od eksplozije granata, avionskih bombi i tutnjave tenkova. Na nebu se neprekidno nalazilo stotine aviona...“

Već popodne 6. jula bilo je jasno da kontraudar Katukovljeve armije nije doneo neke opipljive rezultate, jer su ga Nemci preduhitрили i imali brojnije snage na tom delu fronta.

7. jul. Centralni front. Fon Kluge i Modl su prva dva dana bitke premeštali oštricu glavnog udara, čas prema Oljhatovki, čas prema Maloarhangelsku, čas prema Gnjilecu i Ponirima. Najzad je Modl odlučio da svu silinu usmeri u pravcu Ponira, varošicu na 76. kilometru puta Kursk – Orel. Na relativno uskom sektoru u napad je krenulo 170 tenkova i dvadesetak „ferdinanda“, uz podršku motorizovane pešadije i avijacije. „Od eksplozija hiljada bombi, granata i mina,

od grmljavine topova, tutnjave tenkovskih motora i zveketa gusenica tresla se zemlja...“, sećao se kasnije maršal Rokosovski.

Čitav dan besneli su okršaji koji su se povremeno pretvarali u borbe prsa u prsa sovjetske i nemačke pešadije. U 19 časova general Modl je pojačao vatrenu moć svojih trupa ubacivanjem u borbu još 60 tenkova, s namerom da po svaku cenu probije odbranu sovjetske 307. divizije. General Jenšin, komadant 307. divizije, je uvideo da neće moći da zadrži nemačko napredovanje, pa je naredio povlačenje na liniju južno od Ponira, gde su Nemci konačno zaustavljeni.

Voronješki front. Negde oko 4 sata izjutra tenkovi 4. oklopne armije i operativne grupe „Kempf“, sa pojačanjima dobijenim u toku noći, napadaju sovjetsku 6. gardijsku i 1. tenkovsku armiju na pravcu Obojan – Prohorovka. Napad vrši oko 700 nemačkih tenkova. Istovremeno se prema 7. gardijskoj armiji generala Šumilova u pravcu Koroče, kreće nemačka grupacija sa oko 250 tenkova.

I pored uporne odbrane, Nemci uspevaju da na uskom sektoru od 10 kilometara nastave uklinjenje za još 2-3 km u dubinu ruske odbrane. Izbijanjem jedinica Vermahta istočno od drumova za Obojan, pojavila se opasnost po Prohorovku, jer se jedinicama Vermahta ukazala šansa da zaobiđu Obojan, i napadnu ga sa jugoistoka. Zbog toga je Stavka bila primorana da iz Stepenskog fronta izdvoji 10. tenkovski korpus i prebaci ga na područje Prohorovke.

8. jul, u osam sati i 20 minuta. Vermaht je ponovo pokušao da probije položaje jedinica Centralnog fronta severozapadno od Oljhatovke, na spoju 13. i 70. armije. Nastavljene su ogorčene borbe i na sektoru 307. divizije generala Mihaila Jenšina.

Na Voronješkom frontu oko 5 časova izjutra 250 tenkova pokušava da slomi otpor i potisne 7. gardijsku armiju. Negde oko 11 sati, talas od oko 160 nemačkih teških i srednjih tenkova uspeva da zbriše odbranu cvrenoarmejaca na sektoru Sevrjukovo i da se ustremi na varošicu Meleholovo. Ali Rusi vrše snažan kontraudar i primoravaju Nemce na povlačenje. U 17 sati tenkovi generala Hota obnavljaju napad na istom sektoru, savlađuju jednu odbranu za drugom i zauzimaju Meleholovo. Ali i dalje ostaju neostvarene namere fon Manštajna, koji je planirao

da izbije na područje Obojana još 7. jula. On se pravda Fireru kako su Rusi petostruko nadmoćniji u živoj sili i tehnici.

Manštajn naređuje da se preduzme novi očajnički pokušaj kako bi se iz pravca Greznova prodrlo u Kočetovku, radi presecanja i zaobilaženja odsečenih delova 6. gardijske armije generala I.M. Čistjakova i 1. armije pod komandom generala Katukova.

Već četvrtog dana ofanzive fon Klugeu i fon Manštajnu je bilo jasno da o nekom spektakularnom uspehu, koji su priželjkivali, nema ni govora. Uz velike gubitke, obe grupe armija, uspele su da se uklone na Centralnom frontu samo 10-12, a na Voronješkom do 35 kilometara.

Peti dan bitke. Nemačka Vrhovna komanda nezadovoljna je razvojem operacije „Citadela“. U Telefonskom razgovoru sa Hitlerom feldmaršal fon Kluge obećava da će do sredine jula „ruske trupe biti presečene na dva dela i odbačene na istok. Kursk će pasti najkasnije do 14. jula ...“ Tvorac plana „Citadela“, general Kurt Cajcler, po naređenju Firera, direktno održava kontakt sa generalom Hotom, komadantom 4. oklopne armije, čiji je zadatak da slomi odbranu Voronješkog fronta. Od njega se u prvom redu očekuje da reši bitku, jer se Hitler, Cajcler i Kajtel više uzdaju u GA „Jug“.

Komanda GA „Centar“ angažovala je u bici 9. jula gotovo celu udarnu grupaciju 9. armije, sedam pešadijskih i pet tenkovskih divizija. Komandi nemačke 9. armije ostala je u rezervi samo 10. motorizovana divizija, a u rezervi GA „Centar“ nalazile su se jedino 12. tenkovska i 36. pešadijska divizija.

Voronješki front. Manštajn je 9. jula preduzo poslednji pokušaj da se njegove snage probiju u Obojan s juga. U toku noći on je pregrupisao svoje divizije stavljajući u oštricu napada diviziju „Mrtvačka glava“. Stvorio je novu udarnu pesnicu od pet tenkovskih divizija, sa oko 500 tenkova, i ujutru počeo napad na sektoru širokom oko 10 kilometara. U napad su ubačene i krupne vazduhoplovne snage. Bujica nemačkih tenkova kotrljala se prema Novosjelovki.

Do najžešćeg sudara između sovjetskih i nemačkih tenkova došlo je kod Verhopenja. Ovde su Manštajn i Hot u vatru bacili preko 250 svojih tenkova, kao i motorizovanu pešadiju. Ali 200. tenkovska brigada, koja je branila ovaj sektor, nije ustuknula ni za korak. Namerio se junak na junaka, i ni jedna strana nije htela da napusti megdan. Ipak, oko 9 sati Nemci su bili primorani da

se povuku. U 11 časova i 30 minuta obnovili su svoj napad, ali ni ovog puta nisu imali više sreće. Oko 15 časova Hotova čelična armada napravila je dubok zaobilazni manevar oko Verhopenja, zapretivši time da opkoli 67. gardijsku diviziju i 200. tenkovsku brigadu. Vatutin im je naredio da napuste svoje položaje, pa je nekoliko kilometara severnije zauzeta nova odbrambena linija.

U drugoj polovini dana Nemci su nastavili napade u pravcu Novosjelovke, uklinjujući se u odbranu 3. mehanizovanog korpusa Crvene armije. Plamteo je boj i u pravcu Orlovke, gde su se protiv 200 nemačkih tenkova i motorizovane pešadije borili sovjetski 31. tenkovski korpus i 51. gardijska divizija. Tek pošto im je u pomoć pristigla 309. pešadijska divizija, uspeali su da do daljnjeg zaustave nemačko napredovanje.

Videvši da su propali i poslednji pokušaji da se izvrši proboj do Obojana, fon Manštajn je odlučio da 4. tenkovska armija zauzme područje Prohorovke. Prema novoj ideji, preko Prohorovke bi se Manštajnovi tenkovi probili do Kurska. Međutim, Manštajn nije znao, da čak kada bi se i probio do Kurska, tamo bi ga dočekale moćne tenkovske armije generala Rotmistrova i generala Žadova.

Nemački udar na sektoru Centralnog fronta polako je stigao do kraja. Fon Kluge i Modl izmenjali su telefonom oštre reči, prebacujući krivicu za neuspeh jedan na drugog. Potom je usledilo naređenje fon Klugea da GA „Centar“ privremeno prekine ofanzivne operacije i još u toku dana izvrši pregrupisanje svojih snaga u cilju udara na Fatež, na spoju sovjetske 13. i 70. armije. Uklinjenje u dubinu sovjetske odbrane od samo 10-12 kilometara, na relativno uskom sektoru Centralnog fronta, GA „Centar“ je platila veoma skupo. Poginulo je oko 42 hiljade vojnika, dok je uništeno nekoliko stotina tenkova i više stotina aviona. Na taj način trupe generala Rokosovskog su uspele da iscrpe protivnika i ispune zadatke koje im je Stavka postavila. U međuvremenu, na ovom sektoru su već počeli da se uključuju u borbu čelni odredi Brjanskog fronta i levog krila Zapadnog fronta.

Voronješki front, 11. jul. Jedinice Hotove 4. oklopne armije i operativne grupe „Kempf“ sa pristiglim pojačanjima kreću u nov napad. Na pravcu prema Prohorovki vodi se teška bitka tenkova i pešadije. Predveče 11. jula na ovom sektoru nastupa je kritična faza bitke. Čini se da se situacija pogoršava za trupe generala Vatutina. Nemci polako počinju da potiskuju njegove trupe prema severu i istoku. Ogorčena bitka besni na zemlji i na nebu. Na obali reke Psjol koncentrisan je cvet Hitlerove tenkovske armije. Zemlja podrhtava pod gusenicama čeličnih tvrđava, tenkovskih divizija „Adolf Hitler“, „Rajh“ i „Mrtvačka glava“. S juga se prema Prohorovki probija operativna grupa „Kempf“, sa tri tenkovske i tri pešadijske divizije. U susret su im pošle 5. gardijska armija generala Žadova i 5. gardijska tenkovska armija generala Rotmistrova, i

krišom zaposele položaje na domaku Prohorovke. General Vatutin je uveče 11. jula naredio generalu Žadovu da sutradan ujutro preduzme protivnapad. Treba napomenuti da armija generala Žadova u svom sastavu uopšte nije imala tenkove.

Za to vreme se fon Kluge energično pripremao da 12. jula obnovi napad sa severa prema Kursku. Planirao je da prvo odbije sovjetske kontranapade, a da zatim promeni pravac glavnog udara i konačno izvrši dugoočekivani proboj. Manštajn je smatrao da je nastupio trenutak za nanošenje završnog udara, koordiniranog udara dvaju tenkovskih formacija, kojim bi se konačno razbile sovjetske jedinice između reka Lipov Donjec i Severni Donjec.

Događaji su pokazali da nemačka obaveštajna služba nije bila načisto sa namerama komande Crvene armije na severnom krilu kurske izbočine. A ovde se po naredbi Stavke užurbano pripremala operacija koja je trebala da počne 12. jula. Naime trupe Brjanskog i Zapadnog fronta dobile su zadatak da napadnu pozadinu velike nemačke grupacije, koja je sa severa nadirala ka Kursku.

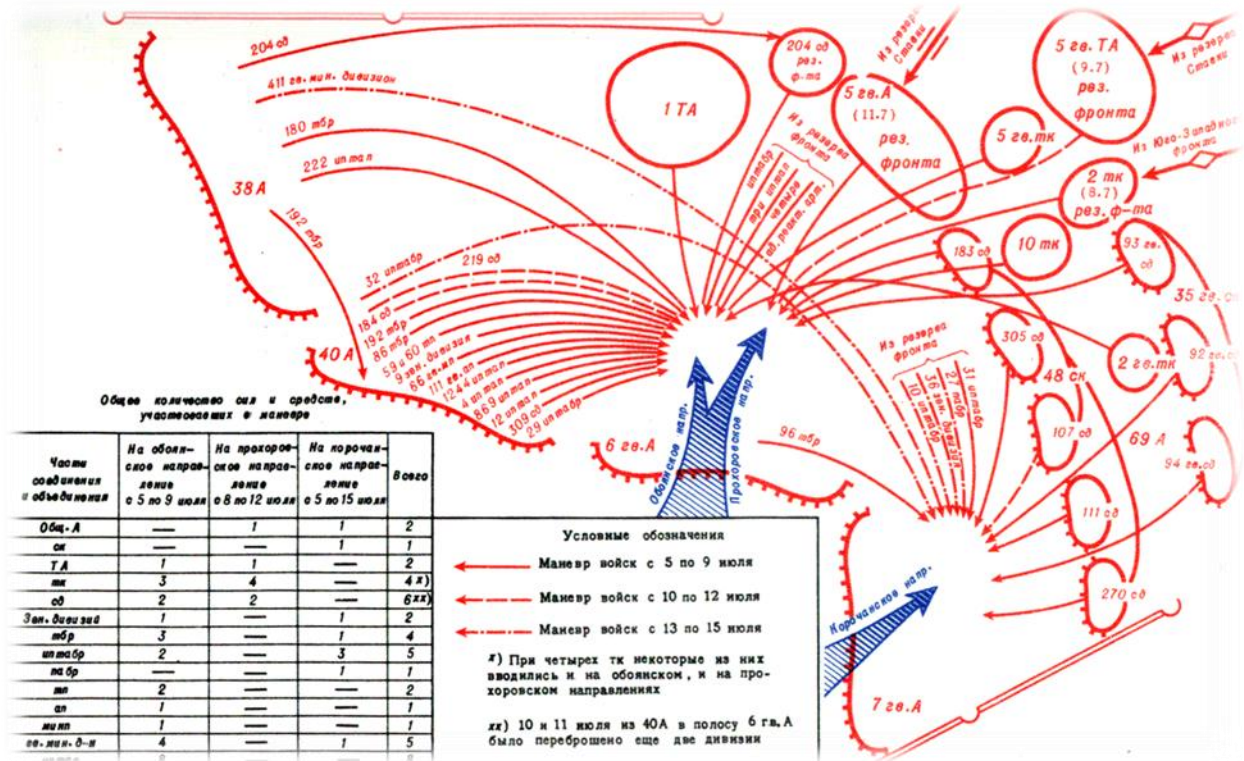
KURSKA BITKA –NAJVEĆA

KONFROTACIJA TEHNIKE

Nakon velike bitke za Staljingrad linija fronte išla je od Azovskog mora do Lenjingrada. Linija je bila izlomljena kod Orela, Harkova i Kurska. Kod Kurska je linija bila oko 500 km na zapad, i zbog toga su Nijemci bili prisiljeni poduzeti ofenzivu jer im je ova izbočinama presijecala mnoge komunikacije koje su bile bitne za održavanje istočne fronte. Zapovijed za operaciju "Zitadelle" Hitler je izdao 15. travnja '43. i odmah nakon toga započele su velike pripreme i najveća koncentracija ratne tehnike, istovremeno već prije izdavanja zapovijedi general Žukov je započeo s organiziranjem obrane; Rusi su tako izgradili 300 km dugu obrambenu liniju i 150 km duboku sa oko 1. 400 000 vojnika, Hitler je kao datum napada odredio 5. srpnja u 3 sata ujutro. No ruska obavještajna služba je doznala taj podatak i ruski napad je započeo u 2 sata i 20 minuta 5. srpnja 1943. Time je postignuto iznenađenje i Nijemci su imali velike gubitke. Nijemci su izveli napad na potezu Orel - Kursk pod zaštitom 1000 komada artiljerijskog oruđa, Nijemci su do 9. srpnja uz velike gubitke uspjeli pomaknuti frontu 12 kilometara u dubinu.

U području Prohorovke došlo je do najveće tenkovske bitke u Drugom svjetskom ratu u kojoj je sudjelovalo 1200 tenkova. Njemačka ofenziva trajala je do 23. srpnja kada je Hitler naredio prestanak ofenzive. Rusi su sa druge pak strane izvršili protuofenzivu na području izbočine Orel. Ruske jedinice su do 29. srpnja zauzele Bolhov, a 5. kolovoza '43 zauzet je Orel. Već 5. kolovoza Rusi su započeli ofenzivu na izbočini (području) Harkova. Rusi su uspjeli zauzeti Belgorod 5. kolovoza, a 23. kolovoza Harkov. Odmah po završetku bitke kod Kurska Crvena armija je započela sa pripremama za novu ofenzivu sa željom da prodre do rijeke Dnjepar. Rusi su napredovali na potezu od Veiža do Novorosijska (oko 1500km).

Teška borba za prodor prema Dnjepru vodila se između 21. i 23. rujna '43. kod Poltave. Kada su Nijemci napustili Poltavu put prema Dnjepru bio je otvoren. Crvena armija je izbila na Dnjepar od Lojeva do Zaporožja u dužini od 700 km. Ruska komanda je odlučila da se forsiranje Dnjepra obavi iz pokreta. Trinaesta sovjetska armija prva je 2. rujna prešla Dnjepar. Prelaskom Dnjepra stvoreni su preduvjeti za oslobađanje Ukrajine. Nijemci su odlučili braniti Kijev. No, na brzinu organizirana obrana nije mogla dugo izdržati, 6. studenog Crvena armija je ušla u Kijev, U ovim operacijama uništeno je oko 40 njemačkih divizija a Nijemci su skoro istjerani sa ruskog teritorija.

Kraj

Do kraja 1943. godine, Sovjeti su oslobodili veliki dio Ukrajine, uključujući i Kijev početkom studenog. Pobjedom Crvene armije u ovoj bitci, inicijativa na Istočnom frontu prešla je trajno na sovjetsku stranu. Od tada pa sve do kraja rata njemačke jedinice se nalaze u konstantnoj defenzivi.

Njemci su imali oko 60.000 poginulih i oko 150.000 ranjenih vojnika. Stvarni ruski gubici objelodanjeni su tek 1991. i iznosili su oko 80.000 poginulih, uz velik broj ranjenih i nestalih.

Literatura:

- Bitka kod Kurska , David M. Glantz i Jonathan M. House, 2004
- Slike Kurska: Najveca Bitka u Istoriji, Nikolas Cornish, 2002
- Kursk 1943: Najveca Tenkovska Bitka Ikad Vodjena , Kathryn Barbier, 2002
- Ruski Front: Od Staljingrada do Kurska, John Erickson, 2007
- en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Kursk
- www.historylearningsite.co.uk/battle_of_kursk.htm

Gotovi seminarski, maturski, maturalni i diplomski radovi iz raznih oblasti, lektire , puškice, tutorijali, referati - specijalizovan tim za usluge visokokvalitetnog pisanja, istraživanja i obradu teksta za kompletan region Balkana.

Posetite nas na sajtovima ispod:

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKI.NET

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

Dostupni smo Vam 24h 365 dana u godini.

Za gotove verzije rada obratiti se na mail:

maturskiradovi.net@gmail.com

061/ 11-00-105

Seminarski, diplomski, maturski radovi, prevodi na engleski i eseji...